

EL DRAMA INÈDIT

RESTA en la més paorosa penombra l'amplíssima sala d'espectacles. En tot el teatre no hi ha altre llum encès que la bombeta elèctrica del consueu, recatada sota el reflector de petrina i col·locada damunt d'una petita taula que espera, al bell mig de l'escenari, la concurrència dels comedians que encara no han comparegut a l'assaig. La claror, opresa per la pantalla, bat damunt de la taula i llisca, manyaga, per a descobrir unes quantes cadires de boga i unes siluetes humanes que romanen immòbils entre caixes. Fora del reduït cercle de claror esmortuïda, la fosca. Assegut en el primer rengle de llotgetes, hom no sab si es troba a camp obert en plena nit, o dins d'un clòs.

Arriba la primera actriu, saluda, i ningú li respon. Displícit, s'asseu prop de la taula i traient de la bossa una labor començada, es posa a fer ganxet. El director es passeja pel fons de l'escenari en actitud d'impaciència. La dama jove s'ha col·locat, també, prop de la llum, però a la part oposada i a bastanta distància de la primera actriu, per a polir-se silenciosament, les ungles. Entra el galant jove i l'actor còmic rient i bromejant, i el director, al veure 'ls desfoga la seva indignació amb recriminacions esmaltades amb paraules obscenes. No falta més que l'autor per a començar la lectura. Sens dubte s'haurà retrassat per a que els comedians puguin malparlar d'ell.

—Quina manocal!

—Em sembla que 'ns tiraran sucre!

—El públic no la resisteix aquesta llauna. El meu paper tira tres plec i no hi ha més que cinc peus. Parlo més que un diputat d'oposició.

—Doncs a mi em sembla que l'obra serà un èxit.

—Es que algú de vosaltres la coneix?, digué el director intervenint.

—No he vist més que el meu paper.

—Que és com no haver vist res. Feu com jo, que espero la lectura per a dir-hi la meua. Ja se que l'autor no voldrà tenir en compte la meua opinió, perquè és un vanitós que es creu intel·ligent en tot, però jo li diré el que m'sembla.

La conversa es va generalitzant. Els que dormien pels recons han sortit a la llum. El galan jove, estira el nas a l'ingènua i aquesta l'envesteix, perdent-se ambdós en les tenebres. L'actor còmic imita la manera de dir i accionar d'altres eminències. La característica, fent rotllo amb el consueu, el barba i l'avisador, explica contes verds. Tothom es belluga,

riu i mou fressa, menys la primera actriu que, automàticament, segueix fent ganxet.

Per fi arriba l'autor. Els comedians ocupen el seu lloc entorn de la taula. L'autor desfà, calmosament, els llaços de la carpeta que tanca l'original de l'obra; treu el llibre, explica la situació i comença la lectura.

A mesura que 'l drama va desenrotllant-se i les escenes van cobrant interès, els artistes escolten amb religiosa atenció. Pel contingut dels *caudals*, cap d'ells han comprès el veritable argument del drama; ni un sol d'ells s'ha donat compte que bona part de les escenes que hauràn de jugar, reflexen episodis de la vida real, que ells coneixen fins en sos detalls més íntims. L'autor recita els moments culminants de l'obra i els esguards dels oients se fixen, batxillers, en la primera actriu que, no poguent dominar per més temps els seus nervis en tensió, exclama amb veu irada:

—No hi ha dret! no hi ha dret!—i esclatant en plor va a refugiar-se al seu *camerino*.

L'autor, impressionat per l'escena que acaba de tenir lloc, dona per acabada la lectura i, atret pel plor d'aquella dona a qui tant va estimar uns anys enrra, instintivament va a trobar-la. Recolzada en la consola, el cap entre les mans, plora amargament.

—Que tens, que t'passa?—pregunta ell amb veu velada per l'emoció.

—I has gosat a entrar!... Veste 'n, veste 'n—i redreçant-se aliva li signa la porta.

Després d'una petita pausa en la que ell procura trobar la serenitat que li manca, respon:

—No siga 's injusta, Raquel. Calma 't i explica 'm, si et plau, el motiu del teu disgust.

—Que t'he fet jo, per a que t'vengi 's de mi tan crudelment?—i altre cop el plor nua la seva gorja.

Amb parau-la melosa, prova ell de conxolar-la:

—No hi he pensat ni un sol moment en fer-te dany, me pots ben creure, Raquel. El meu cor no serva ni una guspira de rancúnia per a tú. Vaig perdonar-te, perquè va ser la fatalitat qui et lliensà a destruir la meua ventura.

—Allavors, per què fas reviu-re aquelles hores de baixesa i de misèria, quin record voldria esborrar del meu pensament?

—Perque son belles; perque podien ser el llevat d'una gran obra i he volgut aprofitar-les.

—Es que hi tens dret a apagar la teua sed d'inspiració en les ferides sagnants de la meua ànima?

—Com a home, no; com a artista, no podràs negar-m'ho.

—Artista és el qui crea; no el qui copia servilment.

—Es la vida, la que m'ha donat materials per a drama.

—La meua desventura, melloir diries; que sense la dissort meua, no hauria sigut creada la teua obra. Però siga com siga: es humà teixir la teua gloria amb el meu deshonor?

—Però si jo, a l'escriure el drama, no t'he recordat ni un sol instant!

—Perque ets un egoista. L'afany de gloria t'ha tornat orb i no has vist ni has pensat en ningú més que en tú. Per a obtenir l'aplaudiment, ho sacrificaries tot; no et deturaries ni davant de lo més sagrat. Tots els artistes sou iguals: la història de l'amiga us dona assumpte per a una obra?... doncs a escriure-la, malgrat hagi de caure en la deshonra. Jo crec que ni la memoria de la vostra mare sabrieu res-

pectar, sí, el profanar-la, us proporcionés l'adulació del públic.

La paraula xardorosa, vehement, de la bella actriu, ha fet mella en el cor d'ell i, vensut, espurnejant-li els ulls, replica amb veu apagada:

—Es que no en tenim consciència del mal que poguem fer! Quan vaig escriure el drama, no em preocupava sinó l'efecte que pogués produir al públic i a la crítica. La meua fantasia volava molt per damunt de la terra. Tú em retornes a la realitat. Tenia posada la meua esperança en aquesta obra, però tota la meua gloria, la satisfacció de la meua vanitat, no val ni una llàgrima teua. Perdona'm! El drama no s'estrenarà.

PERE CAVALLÉ.

FRAGMENT DE MARCEL I PAULINA: DRAMA EN TRES ACTES

ACTE I.—En una magnífica sala de casa d'una comtessa, Marcel i Paulina canten l'idil·li, vora els finestrals multicolors. Part de fóra, es va estingint la tarda. Es veuen les ombres vellutades de xiprers i de florers.

INTERPRETACIONS DE L'AMOR

MARCEL

*¿Per què canta l'aucellada
al jardí primaveral;
i la font enamorada
acompanya el madrigal,
de la lluna i de la nit,
sota el cirerer florit?
Per la donzelleta fina
que s'enrama tot el cos
amb les deixes de mil flors
a la cambra opalina;
mentres pensa en son galan
i en l'amor que li diran.*

L'amor, amiga meua; és l'amor.

*¿Per què s'inflen els figons
amb la seva pell lluenta
entre un vimet i una menta
i un estol d'escarbatons,
vora el marge del camí;
si no fos pel clar matí
de diumenge, que el donzell
va a trobar l'enamorada,
i n'hi porta un gai pomell
per tastà a la font gemada?
L'amor, amiga meua...*

PAULINA

Es l'amor.

MARCEL

*La magrana ¿per què es bada
amb aquella vermellor?
si no fós per l'estimada,*

*si no fós que a la tardor,
quan la terra és plena d'or,
hi ha una flama en cada cor.
I diu l'home a la donzella:
—l'he collida jo per tú;
fes que saltin un per u
tots els grans que hi ha dins d'ella;
i la teua mà tan dolça
serà plena de rubins.
I amb aquesta mà tan dolça
treu-me el cor que duc a dins.
La magrana ¿per què es bada
sinó fós per l'estimada?*

L'amor, amiga meua...

PAULINA

Es l'amor.

MARCEL

*Ni l'hivern no brillaria
amb aquella llum tan clara,
si no fós per vostra cara
i l'amor que jo us diria.
I l'amor que algú us dirà
a la llar de foc roent,
mig colgada en el sofà;
mentres bufa i xiula el vent;
i un bell raig ompla la tassa
de bon tè; i el rou es glassa;
i es difon la llunyania.
Ni l'hivern no brillaria.*

PAULINA

L'amor, amiga meua; és l'amor.

LL. BERTRÁN I PIJOAN.